

Apskritojo stalo diskusija

„Kurį sezoninį laiką pasirinkti – vasaros ar žiemos?“

2018 m. lapkričio 20 d.

Viešbutis „Artis“, Totorių g. 23, Vilnius

KONTEKSTAS

Susitarimai dėl sezoninio laiko keitimo Europos sąjungoje (toliau – ES) egzistuoja nuo devintojo XX a. dešimtmečio, šiuo metu jie reglamentuojami Direktyva 2000/84/EB. Direktyvoje nustatytos valstybių narių prievolės pereiti prie vasaros laiko paskutinį kovo sekmadienį ir grįžti prie žiemos laiko paskutinį spalio sekmadienį. Atsižvelgusi į 2018 m. vasario mėn. Europos Parlamento (toliau – EP) rezoliuciją, Suomijos ir Lietuvos prašymus, Europos Komisija (toliau – EK) inicijavo viešąsias konsultacijas, kad būtų išsiaiškinta Europos piliečių ir kitų suinteresuotųjų subjektų nuomonė apie sezoninį laiko keitimą. Elektroninės apklausos metu, vykdytos 2018 m. liepos 4 d. – rugpjūčio 16 d., iš viso buvo gauta 4,6 mln. atsakymų – iki šiol daugiausiai per visą EK viešųjų konsultacijų istoriją. 84 % (Lietuvoje 91 %) respondentų palaikė sezoninio laiko keitimo atsisakymą. 2018 m. rugsėjo mėn. EK pateikė pasiūlymą ES teritorijoje panaikinti sezoninį laiko keitimą. Šiuo metu vyksta derybos tarp valstybių narių ir EP dėl to, ar reikėtų ir nuo kurių metų būtų galima atsisakyti sezoninio laiko keitimo. Tuo tarpu sprendimą, kurį laiko režimą nustatyti kaip nuolatinį turėtų priimti kiekviena šalis narė individualiai. Spalio pabaigoje Lietuvoje pradėta vykdyti reprezentatyvi visuomenės nuomonės apklausa, kuriam nuolatiniam laikui – vasaros ar žiemos – šalies gyventojai norėtų teikti pirmenybę. Kartu inicijuotos viešosios konsultacijos su ministerijų atstovais bei kuruojamų sektorių subjektais, kuriuos labiausiai paveiktų būsimi pokyčiai. Konsultacijos vyko apskritojo stalo diskusijos forma. Diskusijų ir apklausos rezultatai bus naudojami galutiniam sprendimui dėl nuolatinio laiko pasirinkimo Lietuvoje priimti.

APSKRITO STALO DISKUSIJOS TIKSLAS

Surinkti suinteresuotų šalių nuomones ir argumentus, kuris sezoninis laikas (vasaros ar žiemos) turėtų būti pasirinktas, ir išgirsti pasiūlymus, kaip galima būtų prisitaikyti prie būsimų pokyčių.

DALYVIAI

LR aplinkos, LR ūkio, LR socialinės apsaugos ir darbo, LR susisiekimo ir LR energetikos ministerijų atstovai, suinteresuotų šalių ir socialinių partnerių subjektai (iš viso – 20).

PROGRAMA

Apskritojo stalo diskusijos vyko atskirai trijose grupėse. Pirmoji dalis buvo skirta LR aplinkos ministerijos, LR ūkio ministerijos ir LR socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, antroji – LR susisiekimo ministerijos, o trečioji – LR energetikos ministerijos atstovams bei pakviestiems suinteresuotų šalių subjektams. Pirmoje dalyje be ministerijų darbuotojų taip pat dalyvavo Lietuvos kompiuterininkų sąjungos, Lietuvos prekybos, pramonės ir amatų rūmų, Lietuvos pramonininkų konfederacijos atstovai. Antroje diskusijos dalyje dalyvavo VĮ „Oro navigacija“, VĮ „Lietuvos oro uostai“, Lietuvos nacionalinės vežėjų automobiliais asociacijos „Linava“, AB „Lietuvos geležinkeliai“, Lietuvos transporto saugos administracijos, Pasienio kontrolės punktų direkcijos prie Susisiekimo ministerijos atstovai, Jaunųjų kelininkų klubo „Kelelis“ atstovai. Trečioje dalyje prie LR energetikos ministerijos darbuotojų diskusijoje prisijungė Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos darbuotojai.

Kiekviena diskusija prasidėjo trumpu įvadiniu pranešimu (-ais), po kurio sekė diskusijų sesija. Diskusijos metu buvo aptariami vasaros ir žiemos laiko režimų privalumai bei trūkumai atskiriems sektoriams, prisitaikyti prie galimų pokyčių reikalingos priemonės, valstybės parama.

I DALIS | LR APLINKOS MINISTERIJA, LR ŪKIO MINISTERIJA BEI LR SOCIALINĖS APSAUGOS IR DARBO MINISTERIJA

ĮVADINIAI PRANEŠIMAI

LR ūkio ministerijos Europos sąjungos reikalų departamento vyresnysis patarėjas Saulius Kolyta apžvelgė aptariamo klausimo kontekstą, supažindino su šiuo metu galiojančia direktyva ir jos nustatomu laiko režimu, pristatė naują EK pasiūlymą ir galimas alternatyvas, dėl kurių turės apsispręsti Lietuva. Jis taip pat pažymėjo, kad prieš priimant sprendimą svarbu atskirai įvertinti gyventojų ir įmonių poreikius bei atsižvelgti į kaimyninių šalių (Latvijos, Estijos ir Lenkijos) pasirinkimus. Kalbėdamas apie galimą naujo laiko režimo poveikį LR ūkio ministerijos suinteresuotoms šalims, pranešėjas išskyrė turizmo sektorių. Įvedus vasaros laiką, dėl šviesesnių vakarų ir saugesnės aplinkos atsirastų geresnės galimybės turizmo plėtrai, pvz., papildomoms ekskursijoms, naudos iš to galėtų gauti ir maitinimo bei apgyvendinimo paslaugas teikiančios įmonės. Anot S. Kolytos, kitų verslo industrijų atstovai aktyvesnio suinteresuotumo vienokio ar kitokio laiko pasirinkimu neišreiškė. Esant poreikiui, jie prie pokyčių galėtų prisitaikyti reguliuodami darbuotojų darbo laiko valandas.

LR aplinkos ministerijos Teisėkūros skyriaus vyriausioji specialistė Irena Sabaliūtė pristatė ministerijai pavaldžių įstaigų darbuotojų apklausos dėl laiko keitimo įtakos darbo organizavimui, nuotakai ir sveikatai rezultatus. 65 % respondentų nurodė neigiamą laiko keitimo poveikį bei tai įvardijo juntamu diskomfortu, mažesniu produktyvumu adaptacinio periodo metu, miego ritmo sutrikimais, pablogėjusia emocine būsena, kai kurių ligų paūmėjimu. Tiesa, ministerijai pavaldžiose įstaigose nustatytas lankstus darbo grafikas palengvina prisitaikymą prie laiko keitimo ir leidžia sušvelninti neigiamas pasekmes darbuotojų emocinei būklei. Pranešėja pridūrė, kad vykdant tam tikras funkcijas, pvz., dirbant su laukiniais gyvūnais arba sulaikant brakonierius, šviesus paros metas yra palankesnis. Tuo tarpu hidrometeorologiniams matavimams laiko keitimo ar kurio nors režimo pasirinkimo įtaka nėra reikšminga.

DISKUSIJA

Vasaros laikas

Privalumai | (i) Papildoma šviesaus paros meto valanda vasarą galėtų būti išnaudojama turistų ekskursijoms; (ii) ilgesnis šviesus vakaras naudingas toms įmonėms, kurių darbuotojai dirba lauke, pvz., miškų, statybų sektoriuose; (iii) vasarą, ypač didmiesčiuose, gyventojai iki vėlumos aktyviai leidžia laisvalaikį, todėl ilgesnis šviesus vakaras tam sudaro geresnes sąlygas; (iv) vasaros laikas leistų dirbti viršvalandžius šviesoje; (v) dėl vėlesnės saulės laidos eismas vakarais saugesnis; (vi) kadangi daugiau nusikaltimų įvykdoma tamsiu paros metu vakarais, ilgesni šviesūs vakarai gali prisidėti prie nusikalstamumo lygio mažėjimo; (vii) papildoma valanda vakarais yra svarbi vaikų ir jaunuolių fiziniam aktyvumui lauke palaikyti.

Trūkumai | Didesnė darbo saugos incidentų darbo pradžioje rizika žiemos rytais.

Žiemos laikas

Privalumai | Diskusijos metu nebuvo identifikuoti.

Trūkumai | Nereikalingas ir neišnaudojamas šviesus paros metas, kai aušta 3–4 val. ryto.

Prisitaikymo priemonių ir valstybės paramos poreikis

Vasaros laikas | Diskusijos metu nebuvo identifikuotos.

Žiemos laikas | Diskusijos metu nebuvo identifikuotos.

Bendros priemonės | (i) Bendra visų ministerijų pozicija ir efektyvi informacijos sklaida visuose instituciniuose lygmenyse; (ii) derybos su kaimyninėmis šalimis dėl tokio paties arba kiek įmanoma artimesnio laiko režimo pasirinkimo; (iii) dviejų laiko zonų elektros energijos tarifų, taikomų įmonėms, peržiūrėjimas siekiant išvengti sąnaudų įmonėms padidėjimo; (iv) tikėtina, kad būtų reikalingas hidrometeorologijos stočių perprogramavimas laiko keitimo periodu; (v) dėl galimo keleivių srautų persiskirstymo rytais ir vakarais būtų reikalinga visuomeninio transporto tvarkaraščių peržiūra.

II DALIS | LR SUSISIEKIMO MINISTERIJA

ĮVADINIS PRANEŠIMAS

Ministerijos Tinklų ir tarptautinių ryšių departamento vyresnysis patarėjas Gytis Mažeika aptarė EK pasiūlymo dėl sezoninio laiko keitimo atsisakymo turinį ir kartu pabrėžė, kad net ir įvedus nuolatinį laiką ES šalys narės ir toliau galėtų keisti standartinį (juostinį) laiką, bet turėtų apie tai iš anksto informuoti EK, kuriai tektų pareiga per 1 mėn. informuoti kitas šalis. Pranešėjas taip pat trumpai

apžvelgė tiek derybų tarp ES šalių, tiek vidinių konsultacijų proceso eigą ir pažymėjo, kad Lietuva kartu su Suomija šiuo metu yra jo priešakyje.

DISKUSIJA

Vasaros laikas

Privalumai | (i) Oro navigacijos darbuotojams, kurių pamaina baigiasi 7 val. ryto, žiemos metu priimtinau eiti miegoti tamsoje; (ii) vėlyvesnis saulėlydis vasarą leistų sumažinti pėsčiųjų žūčių keliuose skaičių (dažnesni incidentai vakare negu ryte, nes vakarais vairuotojai ir pėstieji būna praradę budrumą).

Trūkumai | Kelių statybos darbams žiemos rytais būtų reikalingas papildomas apšvietimas.

Žiemos laikas

Privalumai | Ankstesnis saulėtekis žiemos rytais leistų paankstinti kelių statybos ar remonto darbus.

Trūkumai | Anksčiau temstant didesnė rizika pėstiesiems patekti į eismo įvykius (tamsiuoju paros metu žmonės nelinkę dėvėti atšvaitų).

Prisitaikymo priemonių ir valstybės paramos poreikis

Bendros priemonės | Aviacijai ir oro navigacijai būtų reikalingas 3-6 mėn. prisitaikymo prie pokyčių laikotarpis.

III DALIS | LR ENERGETIKOS MINISTERIJA

DISKUSIJA

Vasaros laikas

Privalumai | (i) Igesnis šviesus periodas antroje darbo dienos pusėje leistų darbuotojams efektyviau ir produktyviau atlikti darbus; (ii) vėlyvesnis saulėtekis palankus darbams lauke; (iii) patogesnė komunikacija su pagrindiniais naftos terminalo verslo partneriais užsienyje, nes jų šalyse įvestas vasaros laikas; (iv) kadangi darbai atliekami atvykus į objektą, jie nepradedami anksti ryte, tačiau gali užsitęsti iki vėlumos.

Trūkumai | Diskusijos metu nebuvo identifikuoti.

Žiemos laikas

Privalumai | Beveik visų šiuo metu eksploatuojamų (434 246 iš 434 623) elektros energijos skaitiklių laikrodžiai jau yra nustatyti žiemos laiku ir nustatymai nėra keičiami, kai Lietuvoje įvedamas sezoninis vasaros laikas.

Trūkumai | Žiemos laiku vasarą saulės tekėjimo laikas taptų labai ankstyvas ir tai galimai trukdytų žmonių kokybiškam miegui.

Prisitaikymo priemonių ir valstybės paramos poreikis

Vasaros laikas | AB „Energijos skirstymo operatorius“ kaštai dėl skaitiklių parametrų pakeitimo sudarytų beveik 11 mln. (10 932 258,30) Eur, kita vertus, rengiantis masiniam išmaniosios apskaitos įdiegimui, iki 2023-12-31 didžiąją daugumą skaitiklių ir taip numatyta keisti.

Žiemos laikas | Diskusijos metu nebuvo identifikuotos.

Bendros priemonės | Dėl nuolatinio laiko įvedimo AB „Amber Grid“ turės rankiniu būdu pakeisti dalies dujų skirstymo stotyse esančių prietaisų nustatymus. AB „Energijos skirstymo operatorius“ turės atsinaujinti vidinius dokumentus reglamentuojančius procesus, susijusius su Lietuvos realiu laiku, komunikuoti pokyčius bendrovės klientams, susiplanuoti ir atlikti elektros skaitiklių ir dujų tūrio korektorių parametrų pakeitimus, atlikti analizę, susiplanuoti ir pasidaryti pakeitimus informacinėse sistemose.

IŠVADOS

LR aplinkos ministerijos, LR ūkio ministerijos, LR socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, LR susisiekimo ministerijos ir jų suinteresuotų šalių atstovai sutarė, kad realaus poveikio jų srityse vieno ar kito laiko pasirinkimas nedaro. LR susisiekimo ministerijos diskusijos dalyviai atkreipė dėmesį į aviacijos sektoriaus jautrumą galimiems laiko režimo pokyčiams (konkuruojant dėl orlaivių iš Lietuvos priėmimo laiko didžiuosiuose užsienio šalių oro uostuose Lietuvos oro uostai neturi didelės derybinės galios, todėl gali būti priversti keisti savo tvarkaraščius į mažiau patogius keleiviams iš Lietuvos, galimas ir kai kurių skrydžių (krypčių) atsisakymas).

Abiejose diskusijose buvo konstatuota, kad labiausiai nepriimtinas ir daugiausiai sunkumų keliantis yra pats sezoninis laiko kaitaliojimas 2 kartus per metus. Taip pat buvo pabrėžta, kad sprendimą dėl nuolatinio vasaros ar žiemos laiko įsivedimo būtina derinti su kaimyninėmis šalimis ir svarbu nenutolti nuo Vakarų Europos valstybių laiko daugiau kaip per 2 val.

Daugumos LR energetikos ministerijos suinteresuotų šalių, energetikos sektoriaus įmonių, veiklai laiko pasirinkimas techniniu požiūriu reikšmingos įtakos nedaro. Kai kurios iš jų, atsižvelgdamos į darbuotojų nuomonę arba tikėdamosi patogesnės komunikacijos su verslo partneriais užsienyje, pirmenybę labiau teiktų vasaros laikui. Tuo tarpu visiškai priešingą interesą išreiškė AB „Energijos skirstymo operatorius“, kuris dėl šiuo metu žiemos laiku nustatytų elektros energijos skaitiklių parametrų pakeitimo į vasaros laiko nustatymus patirtų beveik 11 mln. Eur kaštus.

KONTAKTAI

Detalesnė informacija:

- Gitana Vaškeliėnė, el. p. gitana.vaskeliene@lrv.lt, tel.: +370 70 663 976;
- Greta Juodokaitė, el. p. greta.juodokaite@lrv.lt, tel.: +370 70 663 763.

DAUGIAU INFORMACIJOS

Norėdami sužinoti daugiau apie galimybes įsitraukti į viešojo valdymo procesą (dalyvauti viešosiose konsultacijose), sekite naujienas:

- Facebook paskyroje „Piliečių ministerija“ | <https://www.facebook.com/pilieciuministerija/>
- LR Vyriausybės internetiniame puslapyje | <https://epilietis.lrv.lt/lt/>